

11.10.1986

(100)

לקראת
יום כיפור

ולדה

עס סגי

כאברהם אבינו
שבלילה ספר מזלות,
שקרא אל בוראו
מתוך הכבשן,
שאת בנו עקד -
היה סבי.
אותה אמונה שלמה
בתוך השלהבת,
ואתו מבט טלול
תקו רד-גלים.
בחיוך ירד השלג,
בהיוך שאני:
אין דין ואין דין.
ובחדרו הסדיק, המנפץ
שרו כרובים
על ירושלים של מעלה.

משנהו
כפרי

עלון כפר-מנחם

מ.ד. 18 (1414)

י י ם כ י פ י ר

מ ע ג ל י ם
י ה ו ד י י ם
ב מ ר ז י ק ה

אחד הימים הבעייתיים ביותר בלוח השנה העברי
על חגיו, הוא יום הכיפורים - וזה בגלל
תוכנו הדתי: כניעתו של האדם בפני הבורא.
אנחנו כחילוניים איננו יכולים להשלים עם
המשמעות הזאת. אנו כן יכולים להדגיש את
האלמנטים הקרובים אלינו - חשבון הנפש
האישי, אחריותו של האדם למעשיו ופיוס
כבסיס ליחסים חברתיים תקינים.

במשך השנים צִנְנו את יום הכיפור בצורות ש-
נות: חוגג בית, ערבים מוקדשים להרצאות
ושיחות וכו'. השנה הִכְנו תכנית הכוללת
מספר מרכיבים:

1. ערב מוסיקלי

מוקדש לנושאים יהודיים

2. חוגג עיון ודיון

3. מופע יחיד של השחקן מיכאל כפיר

"הדרשה" מאת חיים הזז.

פרטים יפורסמו במשך השבוע.

מן היס הגדול שאלינו
מגיעים זרמים ומקורות
רבים הקשורים במוסיקה
יהודית, של יהודים ושל
כאלה שאינם בני ברית,
נאזין לכמה דוגמאות,
חלקן ידועות וחלקן שלא
מזדמן לשמען באופן
תדיר. במרכז התכנית -
נעימות הקשורות ביום
כיפור ומהן נרחיב אל
הקשרים יהודיים אחרים
ביצירות מאת ברוך, בלוך,
שוסטקוביץ, ברנשטיין
ועוד. נשמע גם יצירות
שמלחיניהן הושפעו ממלחמת
יום כיפור - איש איש
בדרכו ובשפתו המוסי-
קלית.

האזנה ערבה

ובילוי נעים!

צ ב י ק ר ן

בשם צוות יום כיפור

ב ל ה

לרזוחו של עניינו

יום הכיפורים הוא הזדמנות כשרה לבוא בדין עם עצמנו
שהן במידה רבה צאצאי מיטב המורשת של אבותינו
לפי אמות המידה וציפיות העתיד שלנו

יזכיריך כפיקניק מול הים

שמעתי על קיבוץ אחד, שהשתרשה בו מסורת
הרעננת: כל שנה, בערב כלינדר, קמים בני
הדור הצעיר ונוסעים אל שפת הים לערוך
פיקניק. שעה שעם ישראל מתחיל לצום, הם
מתחילים לזלול. שעה שעם ישראל מתחיל
להכות על חטא, הם מתחילים להכות גלים.
באותו קיבוץ מנכים כמה משוגעים לארגן
בידו יזכיריך דיונים בכעיות כואבות.
משתתפים עשרות הורים, מאות נשאים
כבית, גם בלי טלויזיה.
עד כאן הכל בסדר, זוהי חברה חופשית,
שנהנית מן החיים, חברה שבה אחרי שעות
העבודה איש הישר בעיניו יעשה או לא יעשה.
מכאן והלאה מתחילות תמיהות, למשל:
איך קרה שבני דור צעיר היו מסוגלים
להעלות על הדעת בילוי על שפת הים ביום
ההקודש ביותר על עמם? איך לא הרגישו אף
פעם, שבהפיגנס ארישות מימית נעלסת
למועד שקודש יותר מאלפיים שנה בכל
התחלות, בכל הגלויות ובכל נסיבות החיים
של עמם — הם כמורהצחירו מול ים-הארישות
של הורם, ים העקודים והזרוקים, ים הנהנתנים
שורפי הרגעים: אנחנו אתכם, אנחנו בשך
נבונתכם, ואין שום דבר רוהני משותף בינינו
ובין עם המסוגל להשתטות, לצום, לזעוק,
להתחרט, להתפלל ובכלל...
אמרת: איך יכלו להעלות על הדעת?
תשובה פשוטה אחת היא: אין דעת. לא כמוכן
של התמצאות ומידע, ולא כמוכן של רצון
לדעת, של מחשבה על מה עושים ומה אסור
לעשות.
פשוט, הדעת הדלה לתפקד כהיים, לכר
מהותה ידע מעשי, מקצועי, פונקציונלי.
שוב אין דעת המחפשת משמעות. יש ערב
דיק, יש ים, יש סטייק, שופכים את היש לתוך
הריק ומתייב, מה הבעיה?

אולם — יש תשובה מרובת וכואבת יותר,
ואני לא מוכן להתחמק מפניה. לא מוכן להפוך
את הלוצי הפיקניק האנטי-כיפורי לאשמים
בזמנאים.
מסורת חדשה זו התחילה בזמן שבו היו
הותיקים של היום צעירים תוססים ומורדים,
אחריכך היו הורים לבנים מבקשי מופתים,
אחריכך הורים ומהנכים, הממשיכים לרבוך
בקנאות עיוורת בשלילה המוחלטת של
יוס-הכיפורים.
נשתמרו בידי רשיבית שרשמתי בגיל 14, ובהן
תיאור הצביעות המהפירה של המוני מתפללים
בעיר ברלין ביום הכיפורים. העמדת הפנים
החנפנית בפני מלך-מלכי המלכים ובפני
השכנים. הכרתי אותם מקרוב ובזתי להם.
מאז חלפו כמה שנים, היתה השואה, יש מדינה,
יש מלחמות וקיבוץ גלויות, יש סיכויים נאים
להתבוללות מעבר לים וגם כאן, ואנשים
שפויים דורשים מאמץ גורלי ללכד את העם
הזה האוהב כליכך להתפור ולהתדרר בריב
אחים, ומאחר שיהפועלו בכל קיבוץ ובכל
עירה אחרת משחטות לשחיטת הפרות
הקרושות, ומאחר שנתכרר „פתאום“, כמה רך
ולא בטוח הקשר, המקשר את זקני השומר
הצעיר ואת בניהם שנולדו כאן — עם הלקי
העם השונים החיים כאן, ומעבר לים, הרי
שנתכרר „פתאום“ כי ההינתקות
מיוס-הכיפורים היא רק במל מהפסכני-מדומה
של הינתקות גדולה יותר מן הסולידריות
הלאומית ליזררותה ולעזרותה. ואתה שואל
את עצמך, אם הכרה הרבה, שכליכך הרבה
שומרים נשארו בני 20-14.
כואב לציא, כמה ריגושים אנטי-רציונליים
שולטים בחיי עדה (או עיירה) קיבוצית
רציונלית, ימונעים ממנה לעשות ליום כיפור
מה שעשו לבל שאר מועדי ישראל הגדולים:
לסגל את אצפים לאופי העדה החילונית

ולצרכיה — אך בשום פנים לא לזלזל בהם ולא לשפוך את הילד עם מייחאמבט. והנה, מאחר שהאבות (אנחנו) שפכו את הילד עם מייחאמבט, באו הבנים (שלנו) והחליפו את האמבט עם המימד הלילי המרהיב של הים התיכון. לא רק שלא יהיה יום-כיפור אצלנו, לא יהיה קודש אצלנו. לא יהיה כבוד לפני קדושה, שלנו ושל אחרים. לא יהיה עוד צורך בקדושה; ובקדושה של הזדהות מינימלית. ולא יהיה עוד צורך משלנו לקחת את

יום-הכיפור ולעשות בו חשבון נפש עליפי דרכנו. מעתה ואילך יספיקו לנו חשבון הכיס וחשבון הסטייק. וכך, באופן חופשי ומרדני — לנהנים הפכנו את עצמנו, ל"גויים" (במובן של לא צריך נפש ולא צריך רוח, ויחי — הסטייק הויסקי הקלפים). סבורים היינו, כי נפטרנו בסך-הכל מהתרפסות היהודים לפני קונם (ריבון העולם), ולמעשה הפכנו את "קונג" לקניית מצרכים במינימרקט, במינימכס על יבוא-יצוא רוחני. איך נכפר על הפיכות-ישוא אלה — ומהר ככל האפשר?

ישראל רינג, עין המפרץ

ליום הכיפורים

יש רוח

סגרת קודש, מסילות

מה זה בעצם להיות חילוני? כיום לא קל להשיב על כך, כי ב"תקופת הימדומי האלים, לאחר שכל אלוהינו החברתיים והפוליטיים כה הכיבו" — עצם החילוניות היא בנסיגה ובהתנוונות. תור פינאי מקום לגישות שונות ומשוננות... ובכל זאת אע"ז ואומר: חילוני הוא אדם, שאינו מאמין באלוהים ובפולחנים הקשורים ישירות או בעקיפין בו, או שזה אדם המכיר בשימו של כוח עליון (נקרא לו אלוהות כל עוד אין בידי האדם תשובה על השאלה, מי יצר את האטום הראשון של החומר) היודע שלכוח הזה אין קשר והתייחסות למין האנושי, יותר מאשר לכל בעלי החיים בתבל שלנו... הפטרות המוצעות ליו בסוגיות אלו לחפש בערכים דתיים אלמנטים אוניברסאליים ומיבוקי הקידמה רק מסייעים לדת לחדור לתוכנו. החילוני חי לפי השקפתו הוא — משוחרר ממסורת דתית.

בחור"ל, כאשר היהודים נתונים בתהליכי התבוללות ובצבת שילטון הפזורה — יש במיפגש יהודים בבית-הכנסת ביום כיפורים משמעות חיובית: השבטים נפגשים; אולם מה לכל אלה בארץ ועוד יותר בקיבוץ? כאן אסור לתרום אפילו שילי מ"ל חו רלשהו לטרת הדתיים.

י.ר. רוצה להפוך יום הכיפורים בקיבוץ ליום התפייסות ושיפור היחסים החברתיים, אולם האין הוא יודע, שכל זה אינו עניין של מבצע הדיפעמי ביום מסויים, אלא תהליך ממושך וצמוד לכל העשייה החברתית שלנו במשך השנה?? האומנם עלינו להכניס את כל הזיוף הנ"ל לחיי הקיבוץ? לא מספיק מה שיש כבר, כנגד זה יש להלחם? זה בכוחותינו להפוך את יום הכיפורים בקיבוץ ליום של חשבון נפש, יום של סולחה הדדית, יום של עליית המוסר החברתי בחיינו? היבאי היום הזה לקירוב לבבות? איפה האש שתחמם תהליך זה? מי פתי ויאמין, שאפשרי הדבר? אפילו הנסיונות הנערכים במספר קיבוצים לגלות ביום הכיפורים את זהותנו היהודית — נכזבו לכשלונות רבים...

עבורי התנ"ך

וההיסטוריה של עמנו יקרים ביותר ולא יסולאו כפו, אולם לחיות אני רוצה כחילוני, כאשר כל הערכים החברתיים, האיראיים ויחסי האנוש — יושנתו על תפיסת העולם והשקפת החיים שלנו ורק שלנו. אין דורנו גרוע מאלה שקדמו לו וצבת בצבת עשוייה...

יתכן וגישתי היא "חד-צדדית", אולם אצלי החד-צדדיות היא אמונה בלתי מתפשרת בחילוניות, ללא תוספות. פירושים או סכולסטיקה. בעיני י.ר. אני "נעול". אדרבה, לא איכפת לי הדבר...

ותמהל לנו על כל עונותינו

* תכילות ליום הכיפורים *

בלצח.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בעצות מצח.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בצרות עין.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בקלות ראש.
ועל חטא שחטאנו לפניך
ברכילות.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בשבועת שוא.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בשנאת הים...

ימה הם אותם חטאים, עוונות ופשעים,
אשר המתפלל מונה בעצמו ומבקש כפרה
צליהם? בתפלה הבאה נמנים חטאים רבים
כחול הים, - אך אנו נביא רק אחדים מהם:

על חטא שחטאנו לפניך
בבטוי שפתים.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בהונאת רע.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בזלזול תורים ומורים.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בטפשות פה.
ועל חטא שחטאנו לפניך
בכחש ובקוב.
ועל חטא שחטאנו לפניך

הציונות החילונית - ובעיקר אנו, התנועה
הקיבוצית - רצו להתמודד עם האתגר של
יצירת הווי חגים חילוני בארץ וביישובינו
בפרט. פחות מכל הצלחנו בגיבוש הדרך לציון
ימי הזכרון ההיסטוריים המובהקים, על אף
העובדה שלהלכה היו צריכים הימים הללו
להיות הקרובים ביותר לציבור ציוני.

מכאן נבין, כי קיומם של החגים וחשיבותם
אינם נקבעים לפי קריטריונים רציונליים גרי-
דא. ראש השנה ויום הכיפורים נפסלו כראשית
דרכה של התנועה הלאומית החילונית. בשני
החגים הללו לא מצאנו רובד היסטורי או חקלאי,
סימבוליקה לאומית או מעמדית, שרצינו לכנס.
אדרבא, המושגים של יום הדין, תשובה לה' וכפרה
היו זרים לנו לחלוטין...

לאמיתו של דבר, גם לגבי אותם חילונים שהוויכוח
על עצם המועד של יום כיפור כבר הסתלים בחיוב,
נשארה השאלה "כיצד" עדיין פתוחה... אך אין
ספק שרובנו חשים היום את ה"משהו מיוחד" ביום
זה שבא לביטוי בהשתתפותם של היהודים בכל העולם
- אפילו "המרוחקים ביותר" - בטקסי "כל
נדרי".

אנו מוקפים ים של קנאות דתית, המנסה לפלג את
העם. מול השבועות, האלות והחרם אני קורא
בטקסט העתיק של "כל נדרי" בהתאם לאינטרפרטציה
שלי: "אין כאן כל נדר ולא איסור ולא חרם ולא
שבועה - יש כאן סליחה ומחילה וכפרה, ככתוב:
ונסלח לכל עדת ישראל ולגר הגר בתוכם, כי לכל
העם בשגה".

זכריה גורן

צורתו או נאכות שנים

קירק -

לזכר כל מתי.

יהי שמועזים אתי קורא בשנים

ומשקיים לי קחיוק פנים.

עצמי בלעציהם בתצרים

שקם השאירו את הצו קולם.

אני נותן להם תיים -

כל מתי.

יהי תיים אותם שנית

וגם לנצח.

אבל עצמי בלעציהם בתצרים.

א. תלפי

נשליך חטאים

בין שכינה .. ומטרות הקבוץ

משוררים כנביאים

בעקבות דברי אבא קובנר ב"השבוע" (מ/6/12) על הצפוי לנו ומתפתח בתוכנו, נפתח בתוך התנועה ויכוח שבמרכזו קינתו המפורסמת של א. קובנר לפיה "גלתה השכינה מחצרו של הקיבוץ".

לדעתי לא כדאי וכמעט אי אפשר להתווכח עם משוררים. בניגוד להלצה של חז"ל על מי שניתנה לו הנבואה אחרי החורבן, מתברר בכ"ז שנבואה מתגלה לפעמים בין המשוררים. השיר החזק והממצה ביותר את תגובת היהודי לשואה "על השחיטה" כתב ח.נ. ביאליק... כיוכל שנים לפני, והנריך היינה - מגדולי משוררנו, על אף שפתו הגרמנית כתב בשנות ה-40 של המאה הקודמת סדרת מאמרים שחברה יחדיו בספר ששמו "לוטציה" ובו נבואתו על עתידה של גרמניה שתדמה בבוא העת לעדר כבשים גזוזות המובלות בידי רועה אכזרי שמטה ברזל בידו. לבני התקופה ההיא ניבא המשורר מכות, עינויים וסבל והמליץ להם להורלד עם עור עבה דיו כדי לעמוד בפרגולים. גם על יהודי גרמניה יש אצל הינה נבואות שהתקיימו.

משוררים יכולים להיות נביאים כי הם אינם מדענים, הם אינם חייבים להוכיח, מה שניתן אולי להעלות על הדעת באינטואיציה של רגישות אומנותית, אבל אי אפשר לנמק בעובדות ברורות בשיטות האימות הקפדניות של המדע, לכן המשוררים הם השראה למדענים. כידוע היה היינה ידיו הבוגר של מרקס, שהיה בן 25 ושניהם היו בגלות פוליטית בצרפת להיינה היתה השפעה עצומה על גבוש השקפותיו של מרקס, אבל את היינה מגלים בדיעבד ואילו למרקס נתנו אשראי מראש. אנו איננו סומכים על המשוררים ומוכנים להאמין למדענים כי הללו מוכיחים את דבריהם בדרך מקובלת על הציבור ויוצרים סביבם סמכות בעלת הגיון המובן לנו. לעומת זאת המשורר, כנביא, מדבר עם אלוהים הוא מדבר אלינו ולא איתנו, וכאשר מתברר לנו שהפרזות והכזבים של המשוררים צדקו יותר מן התצפיות של המדענים, אנו כחכמים לאחר מעשה.

להיינה לא היו אשליות הוא חשב שבעתיד יקום הסוציאליזם ללא שכינה. לא הוא לא חשב והשתמש במונח "שפינה". הוא כתב על העתיד הסוציאליסטי כאפרורי וחומרני, כאשר הזקנות הפרולטריות ישתמשו בדפי שיריו כדי לעשות שקיות לקפה.

מעוף המחשבה של המשורר (היינה כתב גם מסות פילוסופיות) הוא חפשי ממגבלות החברה אבל ניזון מאותו מקור - המציאות ורעיונות המרשימים אותנו ויכול לראות ולהראות יותר מאשר המדען מרשה לעצמו. אני מקווה שבבוא העת יתברר לנו שנבואות של משורר אופטימי יותר מא. קובנר הן שיתקיימו. מי הוא נביא אמת מתגלה לנו תמיד בדיעבד. עבר והווה ידועים, לעתיד "צריך" להאמין כי אי אפשר לדעת - "מילכוד 22".

* משבר רוחני לקיבוץ

התנועה הקבוצית נתונה במשבר נפשי עמוק "השכינה גלתה" זה מטאפורה. אילו באמת גלתה שכינתנו, היא היתה מגיעה למקום אחר ואף אולי יכלה לחזור, האמת קשה יותר עיקרי השקפתנו 'הסוצ' והציונית אינם עומדים במבחן זמנני.

הקדשנו את מפעל חיינו לסוצ' ולציונות וקשה לנו לנהוג כאילו לא קרה דבר, כאשר הצידוק העיוני של עיקר מעשינו אינו עומד במבחן. אפשר לסכם את המשבר הרעיוני בארבעה סעיפים:

א. נוסף על כל פשעי הקומוניזם נגד חריות האדם התברר שמשטר זה חדל להיות אפילו נושא של קדמה כלכלית. יש לנו כמה זוגות של ארצות חריות בהן עם אחד בעל התפתחות הסטורית שווה עד לנקודת הפרדת המשטרים ובכל מקרה הצד הקפיטליסטי מצליח יותר.

ב. סוציאל-דמוקרטיה מצליחה רק כאשר היא משפרת את הקפיטליזם בדרכי מדינת סעד וכו' נסיונותיה בהלאמת המשק למשל, הם בינתיים אי הצלחה כלכלית והכפשת התדמית הסוצ' בעיני הציבור; משום כך הופך הסוצ' המע' לאידאל שאין שום כוונות להגשימו.

ג. הקונצפציה לפיה עובדי כפיים - הפרולטריון - הם נושאי הקדמה ולכן הקבוץ הבנוי על עבודת כפיים יהיה גורם חלוצי בחברה - שלא התגשמה. קדמה טכנולוגית הפכה את עובדי הצוארון הלבן בעלי ההשכלה הגבוהה לגורם עיקרי בקידום החברה והמשק. כתוצאה מכך ירד גם מעמדו של הקבוץ לשוליים הפוליטיים של החברה הישראלית ויש לו בעיה רצינית עם דרכו של דור בני הקבוץ שאינם רוצים "להמר" על הסוס המפגר במירוץ.

ד. ציונות סוצ' היתה בנויה על ניתוח בורוכובי של מאבק הפועלים היהודים ובתוספת של מאיר יערי של הבורגנות הזעירה המתרוששת - לבסיס טריטוריאלי. ניתוח זה תאם מצב יהודי מזרח אירופה שחוסלו בשואה. בארצות המערב כבר נעלמו הפועלים היהודים והזעיר בורגנות מתעשרת וזוכה לפריחה ושגשוג. אי לכך הפכו גלויות המערב לגורם בעל כוח משיכה שחוסס לא רק את זרם העליה אלא מושך ירידה רצינית ממדינת ישראל.

הקמנו
לכאורה אנחנו אשמים פחות מהאחרים, לא אנו גולגים והכפשנו את שם הסוצ', לא התייחסנו לסוצ' כאידאל שמתקשטים בו. כל חיינו הוקדש למימוש הציונות והסוצ' בצורה מעשית של ישובים קבוציים בציון. אבל זה לא פותר אותנו מהאחריות, כי אשמה היא חלק קטן של הבעיה שהיא מציאת פתרון ולא עריכת חשבונות הסטוריים.

ה. אין אלוהים גם בפוליטיקה. תמיד היינו בודדים ומבודדים, אבל חשנו חלק ממחנה גדול ודבר זה הוסיף לנו בטחון עצמי. גם כשהיינו אתאיסטים מוצהרים לא חשנו "חסרי שכינה" כי היתה לנו אמונה בגן עדן עלי אדמות בדמות הסוציאליזם.

רק היום אנו מתחילים להביך אתאיזם מהו. שאיך אלוהים גם בפוליטיקה ואיך חוקי היסטוריה יוצרים אוטומאטית קדמה וצדק. הכל תלוי בנו, הקטנים, החלשים המבודדים. אם נצליח נהיה כאלהים ביצירה. אחרת נהיה ככל היהודים והגויים - קורבנות שרירותיות הגורל.

קבלנו את האידאולוגיה שלנו כירושה "על מגש כסף". המרקסיזם התגבש לדוקטרינה כשקם השוה"צ. בורוכוב וסירקיך הכינו לנו תורה של ציונות סוצ' שהיתה משכנעת. דרך יסורים רעיונית של ראשוני התנועה נוצרה בשל השקפת העולם כאשר הססו ביך מגמות אפנתיות של ראשית המאה עד שהגיעו עד הלום. כיובל שנים "אכלנו" את הקרן של סוצ' וציונות והרגשנו שדרכנו צודקת ומוצדקת והלכנו איתה דרך ארוכה ממש ולא בלי הצלחה, למרות שלא התגשמו מטרותינו המרחיקות להפוך לאלטרנטיבה במדינה וכו'. דת שהיא כולה פרי דמיון אנושי יכולה להתקיים במשך אלפי שנים, אידיאולוגיה חילונית המתמודדת עם המציאות החולפת קמה ונופלת עם הזמן כדרך כל בשר. ירושה אידיאולוגית ששרתה אותנו ואנחנו אותה, לא "גלתה" אלא תקפה פג והיא אינה שימושית יותר. איך פירוש הדבר שיש לנהוג בה לאחר בלותה כאילו היתה יאהבה נכזבת.

כפי שהתייחס י. רינג אל המרקסיזם בסדרת מאמריו ב"על המשמר". תורות שתקפן פג, מקום כבוד להן בספריות. איך לצפות מן האידיאולוגיה לשלמות וצדק תמיד כדרך דרישת המחשבה הדתית. השילוב של הציונות והסוצ' מהפכני היה מרשם שבלעדיו אי אפשר היה למשוך נוער יהודי משכיל ושמאלי בהשקפות חלוציות לקבוץ. עובדה שבסוף תהליך ממושך התברר שביך היתר דרך זו כללה מתן אשראי מעל למוצדק להתפתחות מהפיכות קומוניסטיות ושרבות מן התצפיות לא התממשו, מוכיחה את חולשת יכולתנו לחזות מראש את העתיד. אבל בלי תכנית בנויה על תחזית סבירה והגיונית של העתיד איך לציבור מטרה ויכולת התגייסות לפעולה. כאשר לשמאל היום איך תכנית פעולה מרשימה לציבור - בא הימין עם תכנית משלו ו"סוחב" אחריו את ההמונים. כי ליוזמה ולתכנית פעולה יש כוח משיכה חיונית בעינינו.

העובדה שאנו רואים הרס והתאבדות בתכניות של רומנטיקה שוביניסטית של הימין לא תרשים את העם עד שיהיה מאוחר מדי. אומרים לך, אתה רק מבקר, מה אתה מציע לעשות - אם איך לך תשובה טובה יותר אל תפריע! כאן קבור הכלב. אשמתנו בכך שלא השכלנו לאמץ את מוחנו כדי למצוא פתרונות מתאימים לבעיות התקופה. ישפטו אותנו על אזלת היד הרעיונית ולא על פשעי סטליו או מחדלי הסוצ' דמוקרטיה וגם לא על שיהודי דרא"פ מעדיפים גולה אחרת על פני עליה.

המשפט בו מדובר לא נעשה בבית דין. אנשים פשוט מושכים בכתפיים ואומרים "אתם לא בעינינו, אתם".

מתוך רשימה של מרדכי כפרי
בעלון גלאון

קטע טובה להרהורים...

איציק פותח מאמרו בהרהורים על שאלת יסוד מרכזית בחיינו, זכויות וחובות החבר. איציק אף מדגיש כי זכויות וחובות "קיומן אפשרי אך ורק בצמד והן בבחינת הא בהא תליא" (הציטוט ממאמרו של איציק ההדגשה שלי).

אך דאה זה פלא בפסקה הבאה מציב איציק שאלה ראשונה תוך שהוא פוסק אגב אורחא כי בנושא חובות החבר הכל מסודר. אני מצטט: "האם ישנה בקבוץ מערכת שיפוטית בלתי תלויה ואובייקטיבית להכרעה בזכויות החבר - כשם שישנה מערכת כזאת לגבי חובותיו?" (ההדגשה וסימן השאלה שלי) מכאן ואילך מובן שאיציק פטור מלטפל במילוי חובות החבר. ואמנם כך, מאמרו מכאן ואילך מטפל בזכויות החבר בלבד, שהרי לחובות החבר ישנה מערכת המטפלת אליבא דאיציק.

ואני לתומי חשבתי שהבעיה היותר קשה בחיינו היא טיפול בחובותיו של החבר לחברה הזאת והטלת המרות לחובה זו.

יותר ואף רצוי לטפל גם בסוגיית התלות של החבר בצרכיו במוסדות ורצוי אף לשאוף להקטינה, אך לפתוח את המאמר בהדגשה על הא בהא תליא ומראש לקבוע כי בחובותיו של החבר הכל מוסדר זו לא רק עצימת עיניים זה אפילו, לצערי לא המציאות.

אני מעיז לכתוב שאפילו בחובת החבר לעבודה לכאורה דבר מובן מאליו יש לנו בעיה קשה. לא כל שכן בחובות קטנים יותר.

איציק בחר לטפל בסוגיה אחת מתוך זכויות החבר והיא התקציב הכולל. אינני רואה בתקציב הכולל או בשיטה הקיימת פתרון לבעיית זכויותיו של חבר. לכל אחת מהשיטות מגרעות ויתרונות וצריך לעלות נושא זה בנפרד. אך מאידך בנושא חובות החבר והטלת המרות על חובות אלה הגענו לשוקת שבורה שבה איש כטוב בעיניו יעשה. אני מציע לאיציק לא לעצום עיניו ולטפל קודם כל בחובותיו של החבר וכיצד מגיעים לשיוויון בתחום זה. רק אחר כך לטפל בזכות. לזאת יש המון שיהיו מוכנים להירתם בעשיה. ודוקא משום שאני בטוח כי כוונתו של איציק טובה היתה, הוא חייב היה להציג תמונה מאוזנת של חובות וזכויות.

אתרי (אמעט) יובל שנים

כל חייו כאב זאב רגב את הקדפוח שהוא ייחס לנו, להברי כפר מנחס. הוא היה ראשם של מתיישבי "ארגון מנחס", שהגיעו רנה בשנת 1937 והקימו פה "חומה ומגדל" במטרה לבנות כאן את מושבם.

אולם קשיי הקיום גברו אפילו על מסירותם וכוח סבלם של חלוצים אלה: המחסור במים, אי-ההיענות של אדמת המקום הדלה ויותר מאלה - הבדידות והניתוק מכל יישוב יהודי אחר (וגם מן הנשים והילדים שנותרו כל העת "מאחור", ברחובות). הם פנו אל המוסדות המיישבים של הסוכנות היהודית ואלה העבירו למקום קרוב, ליד הכביש - ושם הקימו לתפארת את כפר-ורבורג. וכרגיל במקרים כאלה, קראו לקיבוץ ("אמריקה-כרית") למלא את מקומם ולהיאחז כאן "לעד", כפי שהיו אומרים אז. וכידוע, אנחנו עדיין כאן.

בא זאב רגב וטען נגדנו על שאנו משכיחים את חלקם של חלוצים ראשונים ולא חולקים להם את הכבוד הראוי, בכותבנו ובספרנו את תולדות המקום. ראינו שיש צדק-מה בדבריו, ובשנים האחרונות התקיימו פגישות בין חברי שני היישובים, אחת מהן אף זכתה לשם "סולחה". האיש הזקן והעיקש התרצה קצת, אך לא חדל ממלחמתו על מקום הכבוד המלא לו ולחבריו בדברי ימי כפר מנחס.

בחודש שעבר הלך זאב רגב לעולמו. מתוך הוקרה לאיש ולפועלו, נסענו - משלחת של כמה חברי קהילות - וליוונו אותו למנוחות. וראה זה פלא: 48 שנים חלפו מאז, ובכל זאת מצא חברו הוותיק-גם-הוא להקדיש כמחצית הספרו לתקופת כפר-מנחס שלהם! ולא רק מתוך נוסטלגיה וגעגועים לימי בראשית, אלא גם מתוך "הוקרה והבעת תודה לקיבוצנו, על שעמדנו בתלאות, גברנו על כל המכשולים - והקמנו יישוב של קיימא, נדבך לבניין מדינת ישראל." הנה לכם בזווית כן לאחווה וזיקה בין אנשי ההתיישבות העובדת, ובימים אלה - ימי משבר קיומי בתנועת המושבים - אני רואה בכך ערך מיוחד.

יואל דרום

אתרי אמצע יובל שנים

כל חייו כאב זאב רגב את הקיפוח שהוא ייחס לנו, להברי כפר מנחם. הוא היה ראשם של מתישבי "ארגון מנחם", שהגיעו רבה בשנת 1937 והקימו פה "חומה ומגדל" במטרה לכנות כאן את מושבם.

אולם קשיי הקיום גברו אפילו על מסירותם וכוח סבלם של חלוצים אלה: המחסור במים, אי-ההיענות של אדמת המקום הדלה ביותר מאלה - הבדידות והניתוק מכל ישוב יהודי אחר (וגם מן הנשים והילדים שנותרו כל העת "מאחור", ברחובות). הם פנו אל המוסדות המיישבים של הסוכנות היהודית ואלה העבירו למקום קרוב, ליד הכביש - ושם הקימו לתפארת את כפר-רברג. וכרגיל במקרים כאלה, קראו לקיבוץ ("אמריקה-כרית") למלא את מקומם ולהיאחז כאן "לעד", כפי שהיו אומרים אז. וכידוע, אנחנו עדיין כאן.

בא זאב רגב וטען נגדנו על שאנו משכיחים את חלקם של חלוצים ראשונים ולא חולקים להם את הכבוד הראוי, בכותבנו ובספרנו את תולדות המקום. ראינו שיש צדק-מה בדבריו, ובשנים האחרונות התקיימו פגישות בין חברי שני היישובים, אחת מהן אף זכתה לשם "סולחה". האיש הזקן והעיקש התרצה קצת, אך לא חדל ממלחמתו על מקום הכבוד המלא לו ולחבריו בדברי ימי כפר מנחם.

בחודש שעבר הלך זאב רגב לעולמו. מתוך הוקרה לאיש ולפועלו, נסענו משלחת של כמה חברי-קוטיקים - וליווינו אותו למנוחות. וראה זה פלא: 48 שנים חלפו מאז, ובכל זאת מצא חברו הוותיק-גם-הוא להקדיש כמחצית הספדו לתקופת כפר-מנחם שלהם! ולא רק מתוך נוסטלגיה וגעגועים לימי בראשית, אלא גם מתוך "הוקרה והבעת תודה לקיבוצנו, על שעמדנו בתלאות, גברנו על כל המכשולים - והקמנו ישוב של קיימא, נדבך לבניין מדינת ישראל." הנה לכם ביטוי כן לאחווה וזיקה בין אנשי ההתישבות העובדת, ובימים אלה - ימי משבר קיומי בתנועת המושבים - אני רואה בכך ערך מיוחד.

יואל דרום

ע ר ב י ו ם ה כ י פ ו ר י ם

אשמור, אעשה את הבדיקה, הווידוי...
רצוני להתוודות, לתת דין וחשבון
לעצמי ולאלוהים, זאת אומרת למדוד
את חילי ומעשי לעומת האידיאל הגבוה
והטהור ביותר אשר עומד לפני,
להשוות את מה שהיה צריך להיות
לעומת מה שהיה...

גם הערב, ערב יום הכיפורים -
לא אצום. אינני חשה צורך בכך.
הערך היחידי שבצום, לדעתי, הוא
בהבעת סולידריות של כל היהודים
בעולם. אני מרגישה שיש לי
דרכים אחרות להדגיש את השתייכותי
ליהדות. אבל את תוכנו של היום

מיומנה של חנה סנש

פלו בלחנות יום כיפור

6.10.73 גברי ברעם
9.10.73 עמוס ברגר
10.10.73 דאטן כהן

זר זכרון

7.10.75	חנה שייגדר
6.10.51	חנן שטרסבורגר
9.10.53	נתן לזרקביץ
14.10.52	אצה רייטר
18.10.64	יהודה הרפז
26.10.82	ברוך סביר
27.10.81	איטה רור
30.10.81	סלף קיגי"קו

אמר

חתימה

לונכה

